

TERESA KAZIMIERSKA – od 25 lat wspiera dyrektorów i nauczycieli we wdrażaniu zmian w kształceniu zawodowym. Nauczyciel przedmiotów zawodowych, doradca metodyczny, a od dwóch dekad nauczyciel konsultant (obecnie w MSCDN). Autorka licznych programów kursów i warsztatów z obszaru kształcenia zawodowego i doradztwa zawodowego. Niepoprawna optymistka i fanka kształcenia zawodowego.

KSZTAŁCENIE BRANŻOWE – MŁODZI NAUCZYCIELE POTRZEBNI OD ZARAZ

TERESA KAZIMIERSKA

Chociaż nie każdy może zostać geniuszem, jednak każdy zasługuje na to, by jego wrodzone zdolności – jakie by one nie były – zostały w pełni rozwinięte.

David Lewis

Jaką rolę odegrają młodzi nauczyciele w rozwoju i podnoszeniu jakości kształcenia branżowego? Czy znasz ich atuty? Odpowiedź znajdziesz w artykule wraz z płynącymi z doświadczenia i serca radami dla „nowicjuszy” i nauczycieli o krótkim stażu zawodowym.

Nie jest tajemnicą, że szkoły kształcące w zawodach borykają się z ogromnymi kłopotami kadrowymi. Na pierwszy plan wysuwa się problem starzejącej się kadry nauczycieli kształcenia zawodowego. To pracodawcy powinni być grupą najbardziej zainteresowaną solidnym przygotowaniem przyszłych pracowników i na ich kadrowe wsparcie mogą liczyć szkoły kształcące w zawodach szkolnictwa branżowego. Jednak proponowane wynagrodzenia w szkołach są nieatrakcyjne dla kompetentnego inżyniera z doświadczeniem w przemyśle lub biznesie.

Brakuje przede wszystkim nauczycieli kształcenia zawodowego – zarówno teoretycznej, jak

i praktycznej nauki zawodu. Ci nauczyciele, którzy pracują w szkołach, w znaczącej liczbie lada chwila opuszczą system edukacji, przechodząc na zasłużony odpoczynek. Wielu z nich ma za sobą kilkadziesiąt lat pracy w zawodzie nauczyciela. Dyrektor łódzkiego „elektronika”, czyli Zespołu Szkół Elektroinformatycznych, przyznała w rozmowie z łódzką „Gazetą Wyborczą” (2019), że od 17 lat nie zdarzyło się jej zatrudnić nikogo zaraz po studiach. Kadra w zarządzanej przez nią placówce liczy 64 osoby, a wśród nich nie ma żadnego nauczyciela poniżej 40. roku życia. Poniżej pięćdziesiątki jest zaledwie ok. 10 osób. Z raportu Eurydise: „Kariera zawodowa nauczycieli w Europie: początki pracy zawodowej, awans i system wsparcia” wynika, że

TERESA KAZIMIERSKA

najpoważniejszymi wyzwaniami dotyczącymi podaży i popytu na nauczycieli w Europie są braki kadrowe oraz starzenie się populacji nauczycieli. W większości krajów europejskich trzeba będzie podjąć dyskusję nad zagadnieniem atrakcyjności zawodu nauczyciela i rozważyć możliwość zastosowania systemu zachęt, w celu zwiększenia liczby kandydatów do zawodu lub do nauczania określonych przedmiotów.

Rozwiązania problemów kadrowych na polskim podwórku należy zatem szukać w pozyskaniu nowych osób posiadających pełne kwalifikacje do podjęcia pracy dydaktycznej w szkołach, placówkach i ośrodkach prowadzących kształcenie w zawodach. Pożądana jest „od zaraz” pokoleniowa wymiana kadry. Potrzebni są młodzi nauczyciele praktycznie we wszystkich kształconych zawodach, ujętych w „Klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego”. Bez dootywu „nowicjuszy” nie będzie widoków na rozwój kształcenia branżowego i podniesienie jego jakości.

Rokrocznie do systemu trafiają kandydaci do pracy w edukacji, niestety w liczbie znacznie niższej niż potrzeby szkół. Mogą oni liczyć na wsparcie merytoryczne, metodyczne i emocjonalne w macierzystych placówkach, do których trafiają. Zadaniem dyrektora szkoły jest zaopiekowanie się nowym nauczycielem, przedstawienie gronu pedagogicznemu, wskazanie opiekuna stażu, który pokaże swój warsztat pracy, podzieli się doświadczeniem, pokieruje w rozwoju zawodowym. Szczególnie w pierwszym okresie pracy pedagogicznej potrzebna jest pomoc. Poza dyrektorem szkoły wsparcia mogą udzielić także doradcy metodyczni oraz nauczyciele konsultanci ds. kształcenia zawodowego, zatrudnieni w placówkach doskonalenia nauczycieli.

Nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe są obowiązani doskonalić umiejętności i kwalifikacje zawodowe potrzebne do wykonywania pracy poprzez uczestniczenie w szkoleniach

branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin w cyklu (Art.70c, KN).

Dla młodych nauczycieli rozpoczynających pracę w zawodzie poszerzanie swoich kompetencji to pierwszoplanowe zadanie. Co warto wiedzieć, na co zwrócić szczególną uwagę, co będzie pomocne w poszukiwaniu odpowiedzi na pojawiające się pytania?

DOKUMENTACJA

Zakładam, że na wstępie Twojej przygody z edukacją miało miejsce poznanie dokumentacji szkolnej: m.in. statutu szkoły, regulaminów, szkolnych zasad oceniania, wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego i in. Kolejny krok to zapoznanie się z podstawą programową kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz „Klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego”.

Najważniejszym dokumentem regulującym funkcjonowanie szkół/placówek/ośrodków jest podstawa programowa. Zgodnie z podstawą programową organizuje się i prowadzi proces kształcenia, a także przeprowadza egzaminy zewnętrzne.

Znajomość tego kluczowego dokumentu jest obowiązkiem każdego nauczyciela. Dogłębna analiza podstawy programowej kształcenia w zawodzie pozwala na poznanie wymagań w zakresie:

1. zadań zawodowych;
2. efektów kształcenia właściwych dla danej kwalifikacji, podzielonych na części zwane jednostkami efektów kształcenia;
3. kryteriów weryfikacji, opisujących założone efekty kształcenia;
4. przygotowania do nabycia uprawnień;
5. liczby godzin, które muszą być przeznaczone na realizację treści nauczania z zakresu poszczególnych jednostek efektów kształcenia, warunków realizacji kształcenia;
6. możliwości uzyskiwania dodatkowych umiejętności/uprawnień/kwalifikacji rynkowych/innych (w tym załącznik 33 rozporządzenia

KSZTAŁCENIE BRANŻOWE – MŁODZI NAUCZYCIELE POTRZEBNI OD ZARAZ

Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego – Dz.U. poz. 991).

Przydatnym dla nauczyciela i uczniów jest przeprowadzenie analizy każdego efektu kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji pod względem stopnia ważności dla kwalifikacji. Kryteria weryfikacji stanowią rozwinięcie i doprecyzowanie efektów kształcenia, wymienionych w podstawie programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego. Wskazują, co jest obserwowalnym (a najlepiej również mierzalnym) dowodem na posiadanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Stanowią odpowiedź, co sprawdzić, by stwierdzić, że efekt kształcenia został osiągnięty:

- elementy procesu (czynności, operacji), które są kluczowe dla prawidłowej i bezpiecznej realizacji danego działania;
- wytwory/produkty/usługi jego/jej charakterystyki, np. części składowych, cech;
- standardy przyjęte w danej branży/zawodzie, np. techniczne, etyczne;
- znajomość teorii, posiadania określonego zasobu wiedzy, pozwalającej na świadomą i bezpieczną realizację danego działania;
- umiejętności „miękkie”, kompetencje personalne i społeczne niezbędne do wykonania danego działania. (por. ORE: Metodologia opracowania przykładowego programu nauczania zawodu).

Efektu kształcenia wraz z kryteriami weryfikacji są wykorzystywane przy opracowywaniu programów nauczania, wewnątrzszkolnych zasad oceniania oraz podczas tworzenia zadań egzaminacyjnych.

Nauczycielu, pracę dydaktyczną planuj, proszę, uwzględniając cele i treści podstawy programowej kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego. Materiał, metody i techniki nauczania dobieraj odpowiednio do poziomu uczniów, ich

zainteresowań oraz wymagań pracodawców i rynku pracy. Opracuj przedmiotowe zasady oceniania w oparciu o zasady szkolne, uwzględniając wybrane techniki oceniania kształtującego. Dokonuj ewaluacji i wyboru narzędzi oceniania. Wykorzystuj narzędzia cyfrowe w planowaniu i organizacji pracy własnej oraz programy specjalistyczne dla zawodu w trakcie realizacji procesu dydaktycznego. Rozwijaj umiejętności refleksyjnej praktyki oraz samooceny pracy własnej. Wymieniaj doświadczenia związane z nauczaniem-uczeniem się zawodu z innymi nauczycielami, ekspertami, pracodawcami, przedstawicielami Izb Rzemieślniczych, Izb Gospodarczych i wyższych uczelni.

Podstawa programowa kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego to akt prawny, do którego będziesz musiał często zaglądać. Najlepiej, jakbyś od razu skopiował efekty kształcenia do tabeli w programie Excel wraz z kryteriami, aby ułatwić sobie prowadzenie procesu monitorowania realizacji podstawy programowej.

Zapoznaj się także szczegółowo z programem nauczania zawodu, który został zatwierdzony do realizacji przez dyrektora szkoły, po pozytywnym zaopiniowaniu przez radę pedagogiczną.

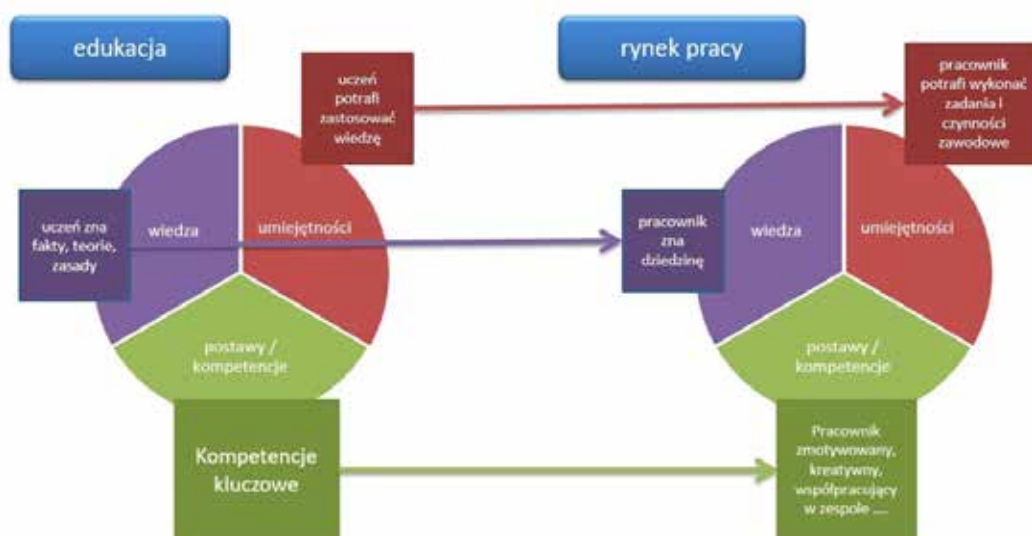
Zaplanuj działania. Sporządź plan dydaktyczny, ustal wymagania edukacyjne, a także sposób sprawdzania osiągnięć uczniów. Zwróć uwagę na praktyczne przygotowanie młodzieży do funkcjonowania na rynku pracy. Pamiętaj także, że uczeń musi mieć odpowiednio dużo czasu na opanowanie umiejętności właściwych dla osiągnięcia efektów z zakresu danej kwalifikacji, którą będzie potwierdzał na egzaminie zewnętrznym.

Przyjrzyj się uważnie, w jaki sposób została zaplanowana korelacja między kształceniem ogólnym i kształceniem zawodowym oraz między poszczególnymi przedmiotami zawodowymi. Chodzi o niedopuszczenie do sytuacji, kiedy uczniowie będą wykonywać praktycznie czynności, do których nie mają podstaw teoretycznych. Brak korelacji między poszczególnymi przedmiotami może

TERESA KAZIMIERSKA

wymusić konieczność uzupełniania treści, które powinny być zrealizowane wcześniej w ramach innego przedmiotu. Proces korelacji treści kształcenia jest ściśle powiązany z kształtowaniem kompetencji kluczowych, jakie szkoła powinna realizować w całym procesie kształcenia. Kompetencje te definiowane są w Europejskich Ramach

Odniesienia jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji i wykonywanego zawodu. Kompetencje kluczowe potrzebne są do samorealizacji i rozwoju osobistego, zatrudnienia, włączenia społecznego, zrównoważonego stylu życia i rozwijane są w perspektywie uczenia się przez całe życie.

ILUSTRACJA 1. Edukacja a rynek pracy – implikacje.

POMOCNE TECHNOLOGIE

Jeśli jesteś młodym nauczycielem, zapewne nie znasz świata bez komputera, Internetu, telefonów najwyższej generacji. Jesteś „za pan brat” z nowymi technologiami i możesz dzielić się tymi umiejętnościami z tymi, którzy z rezerwą podchodzą do nowinek technicznych lub nie mieli z nimi wcześniej kontaktu. Możesz i powinieneś prowadzić proces alfabetyzacji informacyjnej, tj. rozumienia cyfrowych mediów nie tylko uczniów, ale także swoich starszych kolegów zawodowych. Używanie nowych technologii i narzędzi (zakładam, że dostępnych w szkole) pozwala głębiej angażować uczniów w naukę.

Wykorzystuj nowoczesne narzędzia i zasoby cyfrowe do celów edukacyjnych. Zajęcia z wykorzystaniem TIK są: ciekawe, intrygujące, dają ponadto możliwość komunikacji z całym światem. Nie pozwolisz tym samym, aby Twoi uczniowie

doświadczyli luki cyfrowej. Nie zapomnij jednak o nauczaniu swoich uczniów krytycznego korzystania z zasobów Internetu. Niech mają świadomość, że warto docierać do sprawdzonych źródeł informacji i przestrzegać praw autorskich. Ucz odceniać wartość informacji i przygotuj swoich podopiecznych do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym, w którym już żyją, uczą się i będą pracować.

POZNAJ UCZNIÓW

To kluczowe. Bez znajomości uczestników procesu dydaktycznego nie będziesz wiedzieć, kiedy zajęcia szkolne są dla nich ciekawe, w jakich sytuacjach uczą się najefektywniej, z jakimi borykają się trudnościami, jak do nich dotrzeć, jakie metody pracy zastosować. Poznawanie uczniów jest procesem długofalowym. Musisz pamiętać, że jeśli Twój uczeń odniesie więcej sukcesów niż porażek, to zyska przekonanie, że posiada zdolności do realizacji

KSZTAŁCENIE BRANŻOWE – MŁODZI NAUCZYCIELE POTRZEBNI OD ZARAZ

nowych zadań, nowych wyzwań. Natomiast nadmierne Twoje wymagania w stosunku do uczniów doprowadzą do poczucia niższości i skutecznie zablokują otwartość na podejmowanie nowych wyzwań i efektywne uczenie się.

Naucz uczniów szacunku do samych siebie. Umiejętność szanowania siebie i innych ludzi związana jest z samooceną. Wysoka samoocena wiąże się z osiągnięciem lepszych wyników w nauce oraz lepszym zachowaniem. Zachęcaj i motywuj uczniów, aby w trakcie nauki dali z siebie wszystko. Zdolność do nakłaniania innych, w tym przypadku uczniów, do osiągnięcia coraz lepszych rezultatów wiąże się z udzielaniem wartościowych informacji zwrotnych. Uczeń musi wiedzieć, co wykonał poprawnie, nad czym powinien jeszcze popracować, które umiejętności praktyczne musi wyćwiczyć. Umiejętność wzmacniania motywacji uczniów wiąże się z wyznaczaniem im celów krótkoterminowych i długoterminowych.

Ty, jako nauczyciel, też masz cel: uczyć skutecznie i praktycznie. Przygotować młodzież do podjęcia po ukończeniu szkoły dalszej nauki lub zatrudnienia, tj. znalezienia miejsca pracy i utrzymania się na rynku pracy przez całe zawodowe życie. Szeroko pojęta edukacja będzie towarzyszyć nam i naszym uczniom przez całe życie. Warto rozmawiać z uczniami o takiej potrzebie i konieczności, by znaleźć odpowiednią motywację, aby uczyć się w czasach zmian gospodarczych, społecznych i politycznych. Podejmując dalsze kształcenie lub szkolenia należy uwzględnić własne cele, wybory i priorytety.

Zadbaj wreszcie o to, aby uświadomić uczniom odpowiedzialność za własną edukację w szkole i w ciągu całego życia. Nie uchronisz uczniów przed popełnieniem wszystkich błędów, ale możesz sprawić, że dzięki Tobie popełnią ich znacznie mniej. Umiejętność uczenia stała się kluczową kompetencją. Pamiętaj, że słowo „wiedzieć” nabrało już nowego znaczenia, bo oznacza, że potrafisz odnaleźć potrzebne informacje korzystając z różnych źródeł, w tym e-zasobów i je wykorzystać w różnych wariantach (w projektach, do wykonania

zadań zawodowych, do rozwiązywania problemów technicznych, tworzenia innowacyjnych modeli i rozwiązań).

ROZWIJAJ TALENTY

Szukaj inspiracji i pomysłów na ciekawe, nieszablonowe lekcje. Zainspiruj się pomysłami innych nauczycieli lub opisanymi w literaturze przedmiotu, ale dostosuj je do potrzeb swoich uczniów. Odpowiadaj na potrzeby przez nich zgłaszane. Możesz i powinieneś indywidualizować proces uczenia/uczenia się. Klasa szkolna składa się z wielu indywidualności, mających różne potrzeby, możliwości edukacyjne i oczekiwania. Pamiętaj o specjalnych potrzebach edukacyjnych zarówno osób z mniejszym potencjałem intelektualnym, jak i tych uzdolnionych.

Przyjęty w polskiej szkole egalitarny model wspierania zdolności obejmuje wszystkich uczniów i wymaga zaangażowania zespołu nauczycieli, dużej indywidualizacji pracy oraz różnorodnych dodatkowych zajęć. Młodzież zdolna ma potrzeby edukacyjne trudne do spełnienia w zwykłej klasie szkolnej. Jej potrzeby wzrastają w miarę jak wzrasta różnica w ich osiągnięciach w porównaniu z innymi uczniami.

W dyskusjach na temat edukacji uczniów zdolnych wskazuje się, że nauczyciele odgrywają kluczową rolę w systemie kształcenia uczniów zdolnych. Pozytywna i otwarta postawa nauczycieli, udostępnienie ofert edukacyjnych o bardziej zaawansowanym poziomie, dostosowanych do potrzeb uczniów, warunkuje ich sukcesy. Kontakt z osobą, która fascynuje się daną dziedziną, jest nie do przecenienia, Pasja może być zaraźliwa. Ukierunkowując pracę ucznia, zadając mu mądre, otwarte pytania, podsuwając problemy do rozwiązania, wskazując ciekawe opracowania, artykuły, zasoby w Internecie nauczyciel staje się partnerem. Wymaga to od nauczycieli skutecznych rozwiązań w indywidualnej pracy dydaktyczno-wychowawczej, wdrażania do samodzielnej pracy, podejmowania nowych wyzwań. Stymulowanie rozwoju

TERESA KAZIMIERSKA

odbywa się poprzez stopniowe zwiększanie wymagań, motywowanie do samodzielnego oryginalnego tworzenia, zachęcanie do udziału w konkursach i olimpiadach. Nauczyciel, który wspiera rozwój i zdolności u uczniów, zapewnia gratyfikacje, nagradza nie tylko za pomocą ocen, ale stosuje zachęty słowne, pozwala odczuwać zadowolenie z wyników pracy i z czynionych postępów. Podąża za uczniem, reaguje elastycznie na zmieniające się warunki, daje zgodę uczniowi i sobie na eksperymentowanie i odchodzenie od utartych schematów.

Wybitni nauczyciele w szkołach zawodowych to najczęściej samorodne talenty, które bardzo często opierają swoje działania na intuicji. Są absolwentami uczelni wyższych, mają kwalifikacje do pracy w zawodzie nauczyciela, ale wiedzę na temat rozwijania potencjału uzyskują najczęściej w toku samokształcenia i zazwyczaj samodzielnie wypracowują metody pracy z uczniami, w tym z uczniami zdolnymi. Posiadają oni wewnętrzną motywację do podejmowania działań, charakteryzują się entuzjazmem, pasją, poczuciem misji, wykazują aktywność, gdyż są nią zainteresowani i czerpią przyjemność z działania.

Otwartym pytaniem pozostaje, czy liczba nauczycieli entuzjastów będzie wystarczająca, aby zaspokoić potrzeby uczniów, aby nie zmarnować ich talentów. Wypada wierzyć w ogromny potencjał młodych nauczycieli, którzy podejmą pracę w zawodzie trudnym i często niedocenianym.

W szkołach branżowych mamy często do czynienia z talentami, które ujawniają się dopiero na skutek silnych bodźców mobilizujących do pracy oraz w wyniku zapewnienia warunków do tworzenia i rozwoju, pod okiem i kierunkiem nauczyciela eksperta, mentora, mistrza w zawodzie. Uczniowie dokonują świadomego wyboru, wybierając szkołę ponadpodstawową oraz zagadnienia, które zgłębiają na poziomie rozszerzonym.

Rozwijanie potencjału uczniów uzdolnionych kierunkowo możliwe jest dzięki determinacji i ciężkiej pracy zarówno samego ucznia, jak i jego

nauczyciela. Dodatkowe wsparcie prowadzą instytucje zewnętrzne:

- poradnie psychologiczno-pedagogiczne prowadzą w ramach statutowej działalności diagnozę możliwości intelektualnych, określają mocne i słabe strony, zainteresowania, preferencje zawodowe uczniów oraz pomagają zaplanować dalszą ścieżkę edukacyjną i zawodową. Ich opinia jest uwzględniana przy przyznawaniu indywidualnego toku nauki;
- ośrodki doskonalenia nauczycieli świadczą pomoc w opracowaniu indywidualnego planu pracy, programu nauczania, metod i form pracy, przygotowania warsztatu pracy, prowadzą także kursy doskonalące, zarówno merytoryczne jak i metodyczne; są organizatorami lub współorganizatorami konkursów;
- wyższe uczelnie coraz częściej obejmują patronat nad klasami lub grupami uczniów, w wybranych przypadkach uczniowie mogą uczestniczyć w zajęciach dla studentów. Laureaci olimpiad mogą pozostawać pod opieką naukowców, pracować w laboratoriach wyższych uczelni oraz uczestniczyć w specjalistycznych konferencjach i sympozjach;
- programy stypendialne dla najzdolniejszych uczniów (np. projekt "Mazowsze – stypendia dla uczniów szkół zawodowych") wspierają rozwój kompetencji zawodowych oraz realizację uczniowskich projektów edukacyjnych.

W szkołach branżowych możliwa jest realizacja wsparcia zdolnych uczniów. Świadczyć o tym mogą światowe sukcesy uczniów. Przykładem jest uczeń z Polski, który został wicemistrzem świata w gotowaniu na konkursie WorldSkills 2019 w Kazaniu.

Oczywiście nie każdy ma szansę stać się twórcą w swoim zawodzie. Tylko nieliczni okażą się w przyszłości geniuszami. Lecz większość z nich ma pełny potencjał, by być wysokiej klasy specjalistami.

KSZTAŁCENIE BRANŻOWE – MŁODZI NAUCZYCIELE POTRZEBNI OD ZARAZ

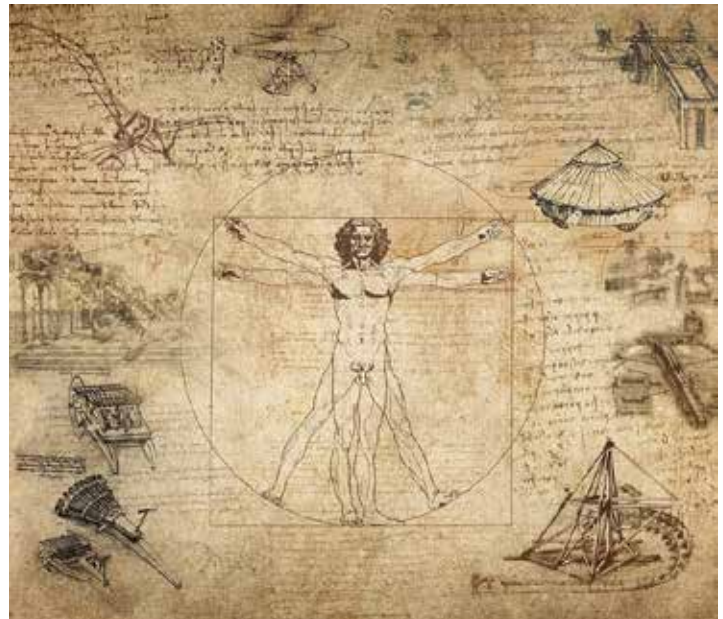
Michael J. Gelb, opierając się na analizie notatek, wynalazków i dzieł sztuki Leonarda da Vinci, opracował 7 zasad (kroków) do genialności, które opisał w publikacji: *Myśleć jak Leonardo da Vinci*. Warto je poznać, by poszerzyć swoje talenty do rozwiązywania problemów, kreatywnego myślenia, pracy z celami i strategiami.

Oto rewolucyjne podejście do uczenia się i rozwijania kreatywności, oto zasady, które inspirują ludzi na całym świecie:

1. *Curiosita* – nienasycona ciekawość życia i nieugaszone pragnienie ciągłej nauki.
2. *Dimonstrazione* – konsekwentne sprawdzanie wiedzy drogą doświadczeń, wytrwałości i gotowości do uczenia się na błędach.
3. *Sensazione* – nieustanne wyostrenie zmysłów, zwłaszcza wzroku, jako metoda wzmocnienia doznań.
4. *Sfumato* – gotowość do zaakceptowania wieloznaczności, paradoksu i niepewności.
5. *Arte/scienza* – dochodzenie do równowagi pomiędzy nauką a sztuką, logiką a wyobraźnią. Myślenie całym mózgiem.
6. *Corporalita* – kształtowanie wdzięku, oburęczności, kondycji fizycznej i postawy ciała.
7. *Connessione* – poznanie i zrozumienie więzi łączących wszystkie rzeczy i zjawiska. Myślenie systemowe

PRZYGOTUJ UCZNIÓW DO AKTYWNEGO ŻYCIA W SPOŁECZEŃSTWIE

Z badań prowadzonych przez pracodawców (M. Jelonk, D. Szklarczyk, A. Balcerzak-Raczyńska) wynika, że przy rekrutacji znaczenie wiedzy, zdolności i postaw kandydatów jest różne w zależności od stanowiska pracy. Od samodzielnych

ILUSTRACJA 2. Leonardo da Vinci. Człowiek witruwiański.

specjalistów wymaga się przede wszystkim wiedzy i formalnie potwierdzonych kompetencji. Ale w przypadku techników i średniego personelu większą wagę przykłada się do dobrych kontaktów z ludźmi, kreatywności i umiejętności uczenia się. Z kolei w grupie zawodów związanych z usługami i sprzedażą miękkie kompetencje są najważniejsze.

W nauczaniu stosuj zasadę krok po kroku. Nawiązuj do wiedzy i doświadczeń uczniów, także tej pozaszkolnej. Szkoła nie jest jedynym miejscem, w którym odbywa się nauka. Doceniaj wiedzę zdobytą u pracodawców lub wynikającą z prowadzenia rodzinnego biznesu. W zamian weź pod uwagę, że szkoła to doskonałe miejsce do kształtowania kompetencji społecznych. Tu formuje się postawy i kształtuje charaktery, rozwija ducha i wpływa się na emocje uczniów.

Pewnie ostrzegano Cię, że obserwuje się wśród uczniów postawy roszczeniowe, brak zaangażowania, kwestionowanie autorytetów, niskie kompetencje społeczne, brak kultury uczenia się, niską etykę pracy, a na domiar złego także bardzo częste przypadki deficytu uwagi, nadpobudliwości. Z tymi problemami przyjdzie Ci się zmierzyć. W tym obszarze możesz liczyć na wsparcie ze strony pedagoga

TERESA KAZIMIERSKA

i psychologa szkolnego, a także pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych. Podsuń młodzieży powody, dla których warto chodzić do szkoły, warto być dobrym człowiekiem: koleżanką/kolegą, uczennicą/ucznem, córką/synem, sąsiadką/sąsiadem, a w przyszłości matką/ojcem, pracownicą/pracownikiem, kierowniczką/kierownikiem lub właścicielką/właścicielem własnego biznesu.

Oprócz wspierania rozwoju umiejętności poznawczych można podjąć starania, by uwrażliwiać uczniów na problemy środowiska naturalnego, kwestie zdrowotne i profilaktyczne. Jest to możliwe dzięki stworzeniu warunków do podejmowania przez uczniów działań prospołecznych w postaci różnych form wolontariatu oraz uczestnictwa w akcjach profilaktycznych i humanitarnych.

Doceniaj wysiłek uczniów, zaangażowanie, efekt końcowy, ale także oryginalność wykonanego zadania. Pamiętaj tylko, że formowanie postaw otwartych na świat musisz pogodzić z obowiązkiem prowadzenia zajęć dydaktycznych w oparciu o obowiązującą daną klasę dokumentację programową oraz mozolnego sprawdzania prac domowych.

WYKORZYSTAJ SZANSE, ABY STAĆ SIĘ AUTORYTETEM

Chodzi o Twój styl bycia jako nauczyciela, o podejście do nauczanego przedmiotu, a także stosunek do młodzieży. Uczniowie szybko wyłapią, czy uczyciel jest osobą z powołaniem, z pasją, czy też ktoś, kto nie lubi pracy z młodzieżą. Marzena Żylińska ujmując to w następujący sposób: „(...) w naszym mózgu za każdym razem uaktywnia się system motywacyjny, który ocenia przyszłe działania pod kątem możliwości współpracy i akceptacji czy sympatii ze strony innych osób. Jeśli dana jednostka uważa, że jest postrzegana przez innych pozytywnie, w jej mózgu uwolnione zostają wzmacniające motywację neuroprzekaźniki. System zostaje dezaktywowany, gdy dana osoba nie spodziewa się akceptacji lub gdy czuje się izolowana”. Możesz sprawić, by na prowadzonych przez Ciebie lekcjach uczeń czuł się wyjątkowo, by wiedział, po co podejmuje

wysiłek związany z nauką i widział w tym szansę na zawodowy rozwój.

Szkoła branżowa powinna zapewnić podstawy wiedzy ogólnej, ale także kształtować przedsiębiorcze postawy. Zatem nie praw kazań, że „trzeba się uczyć”, nie ucz pod „testy”, ucz praktycznych umiejętności, które będą nieodzowne do wykonywania zadań zawodowych.

UDZIELAJ INFORMACJI ZWROTNYCH

Oceniaj tak, aby rozwijać samoświadomość własnych kompetencji uczniów, kształtować pozytywne postawy i wydobywać ich zasoby. Dzięki nim będą wiedzieć, co wykonali poprawnie, co mają robić, aby uczyć się bardziej skutecznie. Doceniaj i szczerze chwal za trud, który włożyli w naukę. Niech jak najczęściej mają poczucie dumy z własnych osiągnięć.

Rozmawiaj o ich zainteresowaniach, o planach na przyszłość. Bądź z młodzieżą w dialogu. Zapraszaj ich jak najczęściej do wypowiedzi, zanim sam wyrazisz swoją opinię, a także do planowania - mogą przecież decydować o tematach projektów, składzie zespołów zadaniowych czy też terminach sprawdzianów. Mogą zainspirować Cię swoimi pomysłami na ciekawe lekcje i formy pracy.

Czynnikami sukcesu zarówno nauczycieli jak i uczniów są: determinacja, zapał, pasja, ciężka, systematyczna praca, wsparcie środowiska rodzinnego i szkolnego, warunki materialne, a także baza dydaktyczna szkoły.

NAUCZ UCZNIÓW SAMOKSZTAŁCENIA

Przygotowanie do samokształcenia wymaga stosowania odpowiednich form i metod pracy, które zapewnią uczniom właściwe rozumienie własnych działań.

KSZTAŁCENIE BRANŻOWE – MŁODZI NAUCZYCIELE POTRZEBNI OD ZARAZ

Przygotowanie do samokształcenia w toku nauczania szkolnego (zdaniem Z. Matulki) to wyrabianie umiejętności i nawyków samokształcenia przez:

- ukształtowanie silnej motywacji do uczenia się, której motorem napędowym są zainteresowania i zamiłowania uczniów, dzięki którym podejmowane są działania samokształceniowe,
- jasne sprecyzowanie celów określających zakres wiedzy do przyswojenia i umiejętności do opanowania,
- przyswojenie podstawowej wiedzy o rzeczywistości,
- opanowanie podstawowych sprawności operacyjnych (analiza i synteza sposobów rozumowania),
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów,
- kształtowanie odpowiednich cech charakteru i postaw,
- poznanie technik i metod uczenia się.

Na tym etapie kształcenia nauczyciel jest osobą, która wskazuje, ukierunkowuje, a przekazując wiedzę teoretyczną czy ucząc praktycznej nauki zawodu powinien mieć świadomość przede wszystkim budowania kompetencji niezbędnych do osiągnięcia sukcesu zawodowego i osobistego osoby wchodzącej w dorosłe, satysfakcjonujące życie młodego pracownika. Osoby, która wie, że doskonalenie własnych umiejętności to podstawa sukcesu zawodowego.

KONKLUZJA

Pamiętając o wszystkich obowiązkach, dokumentacji i sprawach formalnych, przeanalizuj, czy jako nauczyciel kształcenia branżowego:

- ukierunkowujesz pracę uczniów, podsuwasz problemy do rozwiązania,
- stopniowo zwiększasz wymagania, rozszerzasz zakres materiału,
- inspirujesz do maksymalnego wykorzystania potencjału,

- motywujesz do samodzielnej pracy i twórczego działania,
- wspierasz w pokonywaniu trudności,
- zachęcasz do udziału w olimpiadach, konkursach, turniejach,
- dbasz o zrównoważony rozwój?

Jeśli na większość pytań odpowiesz "tak", to praca z młodzieżą przynosić będzie Ci codzienną radość i zadowolenie oraz stanie się spełnieniem marzeń. POWODZENIA! ●

BIBLIOGRAFIA

1. M.J. Gelb, *Mysleć jak Leonardo da Vinci*, Wydawnictwo Rebis, 2002.
2. M. Żylińska, *Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi*, Toruń 2013.
3. Z. Matulka, *Metody samokształcenia*, WSiP, Warszawa 1983.
4. J. Pótturzycki, *Dydaktyka dla nauczycieli*, Wydawnictwo Novum, Płock 2002.

AKTY PRAWNE

1. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2019.0.2215)
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U z 2019 r. poz. 316)
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. z 2019 r. poz. 991).
4. Metodologia opracowania przykładowego programu nauczania zawodu (<https://efs.men.gov.pl/wp-content/uploads/2020/01/Za%C5%82%C4%85cznik-nr-13-Metodologia-opracowywania-przyk%C5%82adowego-programu-nauczania-zawodu.pdf>)